

de Brummelbos
Ruimte om te bloeien

Actief Burgerschap

De Brummelbos Erica

**In een wereld leven van, voor en met
elkaar!**

Inhoudsopgave

Inleiding

Hoofdstuk 1 : Actief Burgerschap

Hoofdstuk 2 : Actief Burgerschap: een doel en een middel

Hoofdstuk 3 : Actief Burgerschap: Hoe leren we dit aan?

Hoofdstuk 4 : Actief Burgerschap op de Brummelbos gekoppeld aan de Kerndoelen Primair Onderwijs

Hoofdstuk 5 : Conclusie

Hoofdstuk 6 : Interactieve en informatieve websites voor kinderen

Bijlage : componenten van burgerschapscompetenties en burgerschapsgedrag

Inleiding

Het 'zijn' op een basisschool heeft een paar unieke kenmerken. Het is de ontmoetingsplaats waar alle kinderen voor het eerst verkeren in grote groepen leeftijdgenoten met alle verschillen van dien. Op een school leren kinderen om te gaan met verschillen en om samen te werken op basis van gelijkwaardigheid. Ook leren kinderen functionele relaties aan te gaan met een relatief grote groep onbekende volwassenen. Dit alles vindt in beginsel plaats binnen de veilige muren van de school. Leerlingen van de Brummelbos moeten de gelegenheid krijgen zich actief in te zetten voor de omgeving waarin zij leven. In veel gevallen is dit ook al het geval, maar door het inzichtelijk maken van de positie van de school in de omgeving, kunnen wij het burgerschapsaanbod 'rijker' implementeren binnen ons onderwijsaanbod. Onze leerlingen moeten met open vizier de wereld in kunnen kijken en daar hun steentje aan bijdragen.

Het team van de Brummelbos

Hoofdstuk 1 : Actief Burgerschap

Onder **Actief Burgerschap** wordt verstaan: Het zelfstandig verantwoordelijkheid nemen door leerlingen voor gemeenschapsbelangen binnen en/of buiten de school.

De Onderwijsraad heeft in deze zes kerndoelen geformuleerd waar het basisonderwijs aan moet voldoen inzake Actief Burgerschap:

1. de leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen
2. de leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht
3. de leerlingen leren de hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger
4. de leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen
5. de leerlingen leren de hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen en leren om respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen van mensen
6. de leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.

Kinderen en jongeren moeten initiatief nemen, zelf keuzes maken en de consequenties van die keuzes leren dragen. Zij moeten de kans krijgen om actief ervaringen op te doen met:

- participeren
- reflecteren
- meedenken
- meebeslissen
- uitvoeren
- keuzes maken
- verantwoordelijkheid dragen

Mogelijkheden daartoe moeten worden gezocht binnen en buiten de schoolmuren. Alle kinderen maken deel uit van de maatschappij en vervullen daarin vaak al verantwoordelijke taken.

Naast deze kwantitatieve opvatting is ook het kwalitatieve aspect van burgerschapsvorming van groot belang. Het belang hechten aan en je betrokken voelen bij zijn van grote meerwaarde. Ook het aspect van de sociale verbondenheid voelen van het geliefd zijn, je belangrijk en welkom voelen mag niet onderschat worden. Jongeren moeten serieus worden genomen, ook het recht hebben om 'jong' te zijn, maar tegelijkertijd erkend worden als medeburger. Een medeburger die aan het leren is om het leven en de samenleving waarin ze zich bevinden vorm te geven. Dit vraagt een duidelijke pedagogische aanpak. De meerwaarde op didactisch vlak van Actief Burgerschap zit vooral in het stimuleren van het opdoen van ervaringen binnen en buiten de school en in het betrekken van die ervaringen bij het onderwijs.

Hoofdstuk 2 : Actief Burgerschap: een doel en een middel

Allereerst is het bevorderen van Actief Burgerschap in het onderwijs een (maatschappelijk) doel op zich. Actief Burgerschap richt zich daarbij op:

- het opdoen van (positieve) ervaringen met het dragen van verantwoordelijkheid, initiatief, besluitvorming en het tot nut zijn voor de samenleving
- het zich oriënteren op de eigen groep, school, omgeving en maatschappij
- identiteitsvorming door eigen mogelijkheden en talenten te verkennen
- deelnemen aan een gemeenschap en functioneren in intermenselijke verhoudingen buiten die van leerling-leraar
- gelegenheid bieden tot het vormen van een emotionele relatie met onderwijshouders

Ten tweede is Actief Burgerschap ook een afgeleid doel van diverse bestaande onderwijsactiviteiten waaronder:

- het ontwikkelen van sociale competenties
- de maatschappijvakken
- ethische oriëntatie
- het integreren van (buitenschoolse) ervaringen in het onderwijs
- educaties en projecten rond milieu, aandacht voor duurzame ontwikkeling, mensenrechten, gezondheid en de multiculturele samenleving

Ten derde is Actief Burgerschap een middel om andere doelen te bereiken zoals:

- het leren verbeteren in brede zin
- het vergroten van de motivatie
- het ontwikkelen van zelfbeeld en geloof in eigen kunnen
- het ontwikkelen van sociale verbondenheid en respect voor anderen
- het gebruik maken van complexe authentieke situaties bij het leren
- het concretiseren van schoolse kennis en vaardigheden
- het leveren van een bijdrage aan buurt en samenleving
- het stimuleren van activerende werkvormen en participatie binnen de school

Hoofdstuk 3 : Actief Burgerschap: Hoe leren we dit aan?

Actief Burgerschap is een deel van de pedagogische opdracht van scholen. Dit betekent, dat de school niet kan volstaan met het aanbieden van traditionele kennis uit de schoolvakken die zich daarvoor lenen. Actief Burgerschap is niet louter te ontwikkelen door overdracht van kennis of het beoordelen van werkstukken, proefwerken en toetsen op de overgedragen kennis m.b.t. burgerschapsvorming. Kennisoverdracht heeft in deze context maar een beperkte meerwaarde. Actief Burgerschap leer je door te doen, door te ervaren wat het is. Het 'ervaringsleren' is een natuurlijke en vanzelfsprekende manier van leren, die zich niet beperkt tot de school. De school is een uitermate geschikte leerplaats om deze manier van leren op een gestructureerde manier tijd, ruimte en plaats te geven. De school zal in dit geval ruimte moeten bieden voor en aandacht schenken aan:

- de wereld binnen en buiten de school
- gemeenschapsbelangen
- reflectie
- elders opgedane leerervaringen

Op de Brummelbos bieden wij kinderen in ruime mate en op gelijkmatig verdeelde wijze ruimte om zich met het bovenstaande op zinvolle wijze bezig te houden. De in hoofdstuk 1 en 4 aangegeven kerndoelen zijn gekoppeld aan de activiteiten die gedurende de gehele schoolloopbaan worden aangeboden. Deze activiteiten voldoen in meer en mindere mate aan de, door de Onderwijsraad, geformuleerde kerndoelen. Door het evenwicht te zoeken binnen het activiteiten aanbod en de daaraan gekoppelde kerndoelen is het mogelijk balans te ontdekken binnen het aanbod inzake Actief Burgerschap.

De Brummelbos is een school waarbinnen adaptief onderwijs een belangrijke rol speelt. Daarbij houden we rekening met de drie belangrijkste basisbehoeften van kinderen:

- de behoefte aan relatie (ergens bij horen)
- de behoefte aan competentie (ergens goed in zijn)
- de behoefte aan autonomie (zelfstandigheid)

Het rekening houden met verschillen zit verweven binnen ons totale onderwijsaanbod. De pedagogische en didactische benadering is gericht op de onderwijsbehoeften van alle kinderen. Het zorg dragen voor een veilig schoolklimaat draagt er toe bij dat kinderen Actief Burgerschap als iets 'normaals' ervaren. Actief Burgerschap als maatschappelijk doel en middel moet vaste plaats verwerven binnen de De Brummelbos en verankeren in ons onderwijs en activiteiten aanbod.

Hoofdstuk 4 : Actief Burgerschap op de Brummelbos gekoppeld aan de Kerndoelen (KD) Primair Onderwijs

- de leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen (KD1)
- de leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht (KD2)
- de leerlingen leren de hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger (KD3)
- de leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen (KD4)
- de leerlingen leren de hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen en leren om respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen van mensen (KD5)
- de leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu (KD6)

Activiteiten	KD 1	KD 2	KD 3	KD 4	KD 5	KD 6
Groep 1/2						
Thema's schatkist	x	x		x	x	x
Methode Trefwoord	x	x		x	x	
Gezonde school	x					
Kunst- en cultuurmenu	x	x		x	x	x
Emotiedobbelstenen	x	x				
Koekeloere					x	x
Vastenactie / schoenendoos				x	x	
Vieringen en feesten		x		x	x	
Kinderen en hun sociale talenten	x	x		x	x	
Start schooljaar schoolregels bespreken en uitwerken	x	x		x		x
Groep 3/4						
Methode Trefwoord	x	x		x	x	x
Kunst- en cultuurmenu	x	x		x	x	x
Vastenactie / schoenendoos				x	x	
Methode Wijzer	x	x				x
Verkeersopvoeding Wegwijs	x	x		x		
Vieringen en feesten		x		x	x	
Kinderen en hun sociale talenten	x	x		x	x	
Start schooljaar schoolregels bespreken en uitwerken	x	x		x		x
Groep 5/6						
Methode Trefwoord	x	x		x	x	
Kunst- en cultuurmenu	x	x		x	x	x
Vastenactie / schoenendoos				x	x	

Methode Wijzer door de tijd	x	x	x	x	x	x
Nieuwsbegrip			x	x	x	x
Verkeersopvoeding Wegwijs	x	x		x		
Vieringen en feesten		x		x	x	
Kinderen en hun sociale talenten	x	x		x	x	
Start schooljaar schoolregels bespreken en uitwerken	x	x		x		x
Sportdag en sporttoernooien	x	x		x		
Nieuws uit de Natuur			x		x	x
Methode Een wereld van verschil			x		x	x
Groep 7/8						
Methode Trefwoord	x	x		x	x	
Kunst- en cultuurmenu	x	x		x	x	x
Methode Een wereld van verschil			x		x	x
Vastenactie / schoenendoos				x	x	
Kinderen en hun soc. talenten	x	x		x	x	
Methode Wijzer door de tijd	x	x	x	x	x	x
Nieuwsbegrip			x	x	x	x
Verkeersopvoeding Wegwijs	x	x		x		
Vieringen en feesten		x		x	x	
Kinderen en hun sociale talenten	x	x		x	x	
Start schooljaar schoolregels bespreken en uitwerken	x	x		x		x
TV weekjournaal			x		x	x
Tweede Wereldoorlog (project)		x	x	x	x	
Prinsjesdag			x			
Sportdag en sporttoernooien	x	x		x		
Nieuws uit de natuur			x		x	x
Scholen bezoek VO		x		x	x	

Hoofdstuk 5: Conclusie

Samenvattend kunnen we concluderen dat het onderwijs- en activiteiten aanbod op de Brummelbos in ruim voldoende mate bijdraagt aan Actief Burgerschap en het onderwijsaanbod alle kerndoelen omvat. Er is balans, waarbij wel moet worden opgemerkt dat de kerndoelen 3 en 6 wat minder frequent voorkomen in het burgerschapsaanbod gedurende de gehele schoolperiode en dat wij meer de nadruk leggen op de kerndoelen 1,2 en 4 en 5, waarbij de persoonlijke relatie meer centraal staat.

Sociaal gedrag wordt vastgelegd in ZIEN van ParnasSys.

Evaluatie

Het spreekt voor zich dat de Brummelbos ieder schooljaar het activiteiten aanbod evalueert en hier eventueel aanpassingen op maakt. Het toevoegen van activiteiten zal worden gekoppeld aan de kerndoelen. Hiermee wordt voorkomen dat er disbalans ontstaat binnen ons activiteiten aanbod betreffende Actief Burgerschap. Activiteiten worden alleen geschrapt als er geen disbalans ontstaat of als er een gelijkwaardige activiteit voor in de plaats komt. Op deze wijze borgen wij het Actieve Burgerschap binnen onze lerende organisatie en bieden wij plaats aan de wereld binnen en buiten onze school. Kinderen van de Brummelbos moeten na acht jaar onderwijs op onze school klaar zijn voor de 'grote stap' en uitkijken naar de wereld die voor hun ligt.

Hoofdstuk 6 : Informatieve websites en interactieve sites voor kinderen

www.europa.eu

Portal van de Europese Unie met informatie, bulletins, documenten, nieuwsbrieven en verslagen over burgerschap in Europese landen.

www.burgerschap.kennisnet.nl

Themasite over burgerschap van en voor het onderwijs.

www.koninklijkhuys.nl

Een website met uitleg over de Koningin, haar rol in de regering en over de koninklijke familie.

www.zestienmiljoenmensen.nl

Over de waarden en normen discussie in Nederland. Wat verstaan mensen onder waarden en normen?

www.sociaalemotioneel.nl

Ondersteuning en achtergrondinformatie, lessuggesties en verwijzingen.

www.teleblik.nl

Teleblik is de toegang tot duizenden online radio- en televisiefragmenten.

www.klassetv.nl

Diverse lespakketten:

- * 3 geloven op 1 kussen
 - * 3 geloven op 1 kussen
 - * Europajournaal
 - * Op het eerste gezicht
 - * Samen voor War Child
 - * Schoenmaatjes gezocht
 - * 16 miljoen mensen
 - * Kinderen en hun sociale talenten
 - * Wereldbeschouwing en wereldgodsdiensten
 - * Mediawijsheid
 - * Wereldburgers
- Lespakket over Islamitische kunst
 - Lespakket over Joodse kunst
 - Tweewekelijks actueel Europees nieuws
 - Een les over omgaan met gezichts afwijkingen
 - Lespakket over verlaten oorlogskinderen
 - Vul een schoenendoos voor kinderen in ontwikkelingslanden
 - Een lespakket over actief burgerschap en integratie
 - Sociale vaardigheden aanleren
 - Geestelijke stromingen in de Ned. samenleving
 - Leert kinderen omgaan met de invloeden van digitale media
 - Ben jij een wereldburger?

www.entoen.nu

De geschiedenis canon van Nederland.

www.regiocanons.nl

Geschiedenis in de regio.

websites voor kinderen:

www.dutchkids.nl

Dutchkids is een website over identiteit, vooroordelen en discriminatie. Aan de hand van gesprekken tussen jongeren met uiteenlopende achtergronden wordt er stilgestaan bij verschillende thema's in de multiculturele samenleving, zoals religie, kledingkeuzes, inburgeren en racisme.

COMPONENTEN SOCIALE TAKEN	Kennis weten, begrijpen, inzicht hebben in	Attitude vinden, willen, bereid zijn	Vaardigheid een inschatting maken van wat je kunt	Reflectie nadenken over onderwerpen	Gedrag
	Een jongere met deze kennis ...	Een jongere met deze attitude ...	Een jongere met deze vaardigheid ...	Een jongere met deze reflectie ...	Een jongere die adequaat als burger handelt...
Democratisch handelen Het aanvaarden van en bijdragen aan een democratische samenleving.	... weet wat democratische principes zijn en wat het handelen volgens die principes inhoudt.	... wil ieders stem horen, dialoog aangaan en een actieve, kritische bijdrage leveren.	... kan het eigen standpunt naar voren brengen en luisteren naar de standpunten van anderen.	... denkt na over (on)democratische kwesties en kwesties van (on)macht en (on)gelijke rechten.	... respecteert andere meningen en meerderheids/minderheidsstandpunten; reflecteert op de wijze waarop beslissingen tot stand komen.
Maatschappelijk verantwoord handelen Medeverantwoordelijkheid nemen voor de leefgemeenschappen waartoe men behoort.	... kent sociale regels (wettelijke of ongeschreven regels voor het sociaal verkeer).	... wil zich sociaal rechtvaardig opstellen (niemand uitsluiten), is bereid tot zorg en hulp, wil de ander en het milieu niet schaden door eigen gedrag.	... kan zich sociaal rechtvaardig opstellen.	... denkt na over belangentegenstellingen, sociale cohesie, sociale processen (in- en uitsluiting) en eigen bijdrage aan sociale rechtvaardigheid.	... houdt zich aan spelregels, draagt iets bij aan het collectief belang, voorkomt dat de ander of het milieu geschaad wordt door eigen gedrag.
Omgaan met conflicten Betreft (lichte) conflictsituaties of belangen-tegenstellingen waarbij de jongere zelf 'partij' is.	... kent manieren om conflicten op te lossen zoals zoeken naar win-win oplossingen, hulp van anderen inroepen, ongelijk bekennen, escalatie voorkomen.	... wil conflicten onderzoeken, is bereid het standpunt van de ander serieus te nemen en samen naar een acceptabele oplossing te zoeken.	... kan naar de ander luisteren, zich in de ander verplaatsen en win-win oplossingen zoeken.	... denkt na over hoe het conflict heeft kunnen ontstaan, over eigen en andermans rol daarin en over mogelijkheden om conflicten te voorkomen of op te lossen.	... analyseert eigen en andermans gedrag, gaat escalatie tegen, zoekt oplossing die voor ieder acceptabel is.
Omgaan met verschillen Bij 'verschillen' gaat het hier met name om sociale, culturele, religieuze en uiterlijke verschillen.	... kent verschillen van culturele aard, heeft kennis van gedragsregels in verschillende sociale situaties, weet wanneer er sprake is van vooroordeel en discriminatie.	... wil andermans opvattingen en leefstijl leren kennen, staat positief tegenover verschillen.	... kan zich bewegen in onbekende sociale situaties, zich aanpassen aan andermans wensen of gewoonten.	... denkt na over aard en gevolgen van verschillen tussen mensen, culturele achtergronden van gedrag en processen van in- en uitsluiting.	... gaat goed om met alle soorten jongeren, past zich aan anderen aan, discrimineert niet.